

Internationell verksamhetsförlagd utbildning (VFU) vid lärarutbildningen på Örebro universitet?

**Kartläggning av förutsättningar för att
utveckla internationell VFU inom
lärarprogrammen**

Rapportnummer: 2022:4

Jonas Ålander & Susanne Sundquist
2022-02-01

Framtidens lärarutbildnings rapportsamling

Följande rapport är publicerad i rapportsamlingen för Framtidens lärarutbildning. Rapportsamlingen består av förstudier till Framtidens lärarutbildning från 2017 samt delrapporter från pågående eller avslutade uppdrag och delprojekt.

Framtidens lärarutbildning är en strategisk satsning vid Örebro universitet med **syfte** att utveckla en lärarutbildning av hög kvalitet som svarar mot såväl nuvarande som framtida behov. **Visionen** är att skapa en utmanande lärarutbildning i stimulerande lärmiljöer som lockar motiverade studenter. Framtidens lärarutbildning omfattar alla lärarutbildningsprogram som ges vid Örebro universitet och drivs i form av delprojekt som alla relaterar till ett eller flera av projektets övergripande mål:

- Mål A: Lärarutbildningen är en akademisk professionsutbildning med god integration mellan teori och praktik.
- Mål B: Lärarutbildningen bedrivs i stimulerande lärmiljöer och har ett högkvalitativt och innovativt utbildningsinnehåll gällande såväl ämneskunskaper som den utbildningsvetenskapliga kärnan.
- Mål C: Lärarutbildningen är en sammanhållen utbildning vars studiegångar, lärandemål och bedömningar stärker utbildningens progression och kollegiala sammanhållning.
- Mål D: Lärarutbildningen har en stark vetenskaplig grund där praktisk forskning är en central del.

Projektets mål är i huvudsak formulerade utifrån de förstudier som genomfördes vid Örebro universitet under 2017. Förstudierna lägger stor vikt vid att lärarutbildningen ska uppfattas som en sammanhållen utbildning med en tydlig och gemensam vision där studenterna tidigt erbjuds en yrkesidentitet och ett kollegialt sammanhang. De visar därtill på behovet av en tydlig ledning av lärarutbildningen och en utökad regional samverkan. Målen har även formulerats utifrån nationella utredningar och rapporter om förskola, skola och lärarutbildning.

Sammanfattning

Syftet med denna rapport är att kartlägga hur internationell verksamhetsförlagd utbildning (VFU) kan utvecklas vid Örebro universitets lärarutbildning. Arbetet har utgått från Örebro universitets mål att öka studentmobiliteten.¹ Rapporten innehåller en beskrivning av rådande läge vid lärarutbildningen vid Örebro universitet, en omvärldsanalys samt förslag till hur arbetet med internationell VFU kan genomföras.

Resultatet av arbetet som presenteras i denna rapport är tänkt att kunna användas som ett underlag för kommande ställningstaganden och beslut. Utifrån den kartläggning och analys som gjorts ges i slutet av rapporten ett antal förslag på hur organisationen kan ta sig an arbetet med att utveckla internationell VFU inom lärarprogrammen.

Kartläggningen visar att förutsättningar för att möjliggöra en internationell VFU på lärarprogrammen vid Örebro universitet behöver stärkas inom följande områden.

1. Ledning och organisation
2. Ekonomiskt stöd
3. Kursutveckling
4. Avtal
5. Information

Pandemin till trots har antalet lärarstudenter som visat intresse för internationella utbyten ökat. Framst har detta visat sig i en stor ökning av antalet lärarstudenter vid de informationspass om internationella möjligheter som erbjuds av Internationella kontoret. Ett intresse som skulle kunna fångas upp av en möjlighet till en internationell VFU-period. Det finns således både intresse och vilja, men idag saknas en fungerande basstruktur för att genomföra internationell VFU vid lärarutbildningen. Sammantaget framstår arbetet med att skapa internationell VFU vid lärarutbildningen som värdefullt och möjligt, trots en del förmodade hinder på vägen. Internationell VFU vid lärarutbildningen är en möjlighet att öka mobiliteten bland lärarstudenter och ett sätt att stärka kvaliteten på utbildningen.

Internationalisering kräver dock både starkt stöd, kompetens och resurser för att kunna förverkligas.

¹ (ORU, 2020a, 2020b)

Innehåll

Inledning och bakgrund	1
Olika slags mobilitet.....	2
Läroprogrammens möjligheter idag	3
Syfte och mål	3
Genomförande	4
Resultat	4
Röster inom läroprogrammen vid ORU	4
Omvärldsanalys	5
Slutsatser och fortsatt arbete	7
Ledning och organisation.....	7
Ekonomiskt stöd	8
Kursutveckling	8
Avtal	8
Information	8
Slutkommentar.....	9
Referenser	10

Inledning och bakgrund

Att resa för att lära har sedan länge varit en del av akademisk utbildning. Anledningarna är flera, men ofta handlar det om en nyfikenhet och önskan att utveckla kunskap, karriär och personliga egenskaper. Inom högre utbildning är mobilitet en komplex verksamhet som sträcker sig över flera nivåer. Detta innebär ofta att verksamhetens syfte och innehåll hanteras och förstås på olika sätt i olika sammanhang. Det är inte ovanligt att internationalisering huvudsakligen presenteras och diskuteras utifrån siffror, vilket leder till att syftet med verksamheten ser ut att vara *att* resa. Ett sådant perspektiv är dock obalanserat och för att skapa en fungerande internationaliseringsverksamhet är det viktigt att olika perspektiv betraktas i ljuset av varandra. Detta innebär att både statistisk utvecklingen och kritiskt tänkande behöver inkluderas när internationaliseringsverksamhetens syfte formuleras.² Studenters och lärares utlandsvistelser handlar lika mycket om möjligheten till individuell utveckling som om karriär- och kunskapsutveckling. Men utlandsvistelser handlar också som om att utveckla verksamheten på hemmaplan. Med det menas att den erfarenhet och kunskap som genererats under utbytet sedan finns med i det fortsatta yrkeslivet. Detta beskrivs ofta i termer av interkulturell kompetens, alltså förmågan att kommunicera med människor med olika erfarenheter och bakgrund än en själv. En lärarstudents utlandsvistelse är med andra ord viktig för fler än studenten själv.³

Vikten av att få fler studenter att genomföra internationella utbyten har lyfts i åtskilliga utredningar och rapporter.⁴ I flera fall nämns lärarstudenter som en särskilt viktig studentgrupp där mobiliteten bör öka. Det beror på att internationell erfarenhet och interkulturell kompetens anses vara av stor vikt för lärare när de exempelvis arbetar med kulturellt mångfaldiga elevgrupper och undervisar om transnationellt och internationellt relaterade ämnen.⁵

Mobiliteten inom lärarprogrammen är dock låg och det är centralt att hitta fler former av internationella utbyten. Vid sidan av utbytestermener och korta utbyten med digitala inslag, framhålls ofta möjligheten att genomföra verksamhetsförlagd utbildning (VFU) i ett annat land som värdefull.⁶ Men för att få fler lärarstudenter att förlägga en del av sina studier utomlands är det viktigt att mobilitetsfönster tillgängliggörs, vilket sker genom arbete med utbildningsplaner och andra styrdokument.⁷

Att utveckla fler former av internationella utbyten ligger även i linje med Örebro universitets övergripande internationaliseringsarbete. I *Handlingsplan för internationalisering 2021–2024*⁸ finns

² Jmf. Stier (2018), se även SOU 2018:3 (2018).

³ (de Wit, Hunter, Howard, & Egron-Polak, 2015; Stier, 2018; UHR, 2018; Lorentz, 2018, 2016)

⁴ (Nilsson, 2012; SOU 2008:109; SOU 2018:3; SOU 2018:78; SVIV, 2020; UHR, 2016)

⁵ (Lorentz, 2018; SOU 2018:3)

⁶ (SOU 2018:3, SOU 2018:78)

⁷ Mobilitetsfönster är benämningen av en period i en utbildning som är särskilt lämpad för någon form av mobilitet för studenterna. Vikten av mobilitetsfönster nämns till exempel i SOU 2018:3.

⁸ (ORU, 2020a)

en uttrycklig önskan att öka all slags mobilitet vid universitet och där nämns explicit praktik och VFU som två varianter av internationella utbyten.⁹

I rapporten *Internationalisering av lärarutbildningen vid Örebro universitet*¹⁰ återfinns en diskussion om möjligheten att förlägga VFU utomlands. Enligt rapporten finns det en positiv syn på att försöka erbjuda denna möjlighet inom lärarutbildningen. Rapportförfattarna lyfter också fram ett antal goda exempel på hur andra universitet arbetat med internationell VFU och pekar på vikten av att hitta skolor i värdländerna att samarbeta med.

Vid ett flertal tillfällen har även lärarstudenter efterfrågat möjligheten att förlägga någon av sina VFU-perioder utomlands. Frågan har exempelvis lyfts vid informationsmöten, så som ”plugga utomlands-mässor”, och i kontakt med studievägledare. I en kartläggning av synen på internationella möjligheter, som genomfördes 2020 i delprojektet ’Internationella och interkulturella perspektiv’ (Framtidens lärarutbildning), framkom också önskemål från studenter om att kunna genomföra internationell VFU.

Olika slags mobilitet

Studenter vid högskolor och universitet kan genomföra internationella utbyten på flera olika sätt under sin studietid. Vid Örebro universitet sker internationella utbyten i huvudsak genom att studenter läser en termin utomlands, skriver självständigt arbete eller gör VFU eller praktik i ett annat land.

Örebro universitet deltar i ett antal internationella utbytesprogram och har genom dessa en mängd partneruniversitet där studenter kan genomföra terminslånga utbytesstudier. Kursen eller kurserna som då läses ingår sedan i studentens ordinarie utbildningsprogram. Utbytesstudierna stöds av avtal och stipendieprogram så som *Erasmus+*, *Linnéus Palme* eller *Nordlys*.

Om studenter vill skriva sitt självständiga arbete utomlands, kan det till exempel ske med stöd av stipendier från *Erasmus+* eller *Minor Field Studies (MFS)*, där det sistnämnda är ett stipendieprogram inom *SIDA*. Studenter som skriver sitt självständiga arbete utomlands med stöd av något av dessa stipendier är i båda fall registrerade på, och examineras inom, den ordinarie kurs de läser i sitt program vid Örebro universitet.

Att genomföra VFU eller praktik i ett annat land, kan innebära olika saker i olika program. För lärarstudenter innebär det att den verksamhetsförlagda delen av en kurs genomförs på en skola i ett annat land i stället för på en skola i Sverige. Även denna utbytesform innebär att studenterna är registrerade på den ordinarie kursen inom sitt program där de också examineras. Genomförandet av en VFU-period utomlands är att betrakta som ett relativt kort utbyte i jämförelse med till exempel en hel termins utbytesstudier. Detta behöver dock inte ses som en nackdel, tvärtom nämns denna tidsaspekt som en fördel för att ge fler studentgrupper möjligheten till internationella utbyten.¹¹ Det finns också exempel på andra universitet som arbetat med en kortare internationell VFU-period som endast

⁹ (se ORU, 2020b, s. 1 och 8)

¹⁰ (FLUT 2019:1)

¹¹ (jfr. SOU 2018:3, s. 322)

omfattat två veckor. Trots den avgränsade tiden ansågs perioden ge förutsättning för att utveckla interkulturell kompetens.¹²

Lärarprogrammets möjligheter idag

För lärarstudenter vid Örebro universitet är möjligheten att studera en termin utomlands begränsad till ett fåtal ämnen inom ämneslärarprogrammet. I förskollärarprogrammet och grundlärar-programmen finns i gällande utbildningsplaner *inga* mobilitetsfönster som ger möjlighet till en hel termins utlandsstudier.

När det gäller att skriva uppsats i ett annat land, via Erasmus+ praktikstipendium eller MFS, finns inga formella hinder för lärarstudenter att ansöka om något av stipendierna. Den möjligheten har dock utnyttjats av väldigt få studenter hittills.

Möjligheten att förlägga en VFU-period i ett annat land har heller inte använts i någon stor utsträckning. I dagsläget har Örebro universitet inga avtal med skolor i andra länder om VFU-platser för lärarstudenter. Det innebär att det är helt upp till den intresserade studenten att hitta en lämplig plats, och upp till delkursansvarig att avgöra om platsen håller den kvalitet som krävs. Det finns heller inget stipendieprogram som stödjer en så pass kort VFU-period som lärarprogrammen har.¹³

Syfte och mål

Syftet med denna rapport är att kartlägga hur internationell verksamhetsförlagd utbildning (VFU) kan utvecklas vid Örebro universitets lärarutbildning. Arbetet har utgått från Örebro universitets mål att öka studentmobiliteten.¹⁴ Rapporten innehåller en beskrivning av rådande läge vid lärarutbildningen vid Örebro universitet, en omvärldsanalys samt förslag till hur arbetet med internationell VFU kan genomföras.

Resultatet av arbetet som presenteras i denna rapport är tänkt att kunna användas som ett underlag för kommande ställningstaganden och beslut. Utifrån den kartläggning och analys som gjorts ges i slutet av rapporten ett antal förslag på hur organisationen kan ta sig an arbetet med att utveckla internationell VFU inom lärarprogrammen.

¹² (Svensson, 2021)

¹³ I dagsläget finns det en administrativ rutin kring vad som gäller om en student på egen hand hittar en VFU-plats i ett annat land. Enligt denna rutin är det respektive delkursansvarig som ska fatta beslut om detta är möjligt. Länk till rutinen: <https://www.oru.se/globalassets/oru-sv/utbildning/lararutbildning/vfu/dokument-och-blanketter/vfu-utomlands.pdf>

¹⁴ (ORU, 2020a, 2020b)

Genomförande

I ett första steg genomfördes en kartläggning av hur de olika VFU-perioderna är placerade i de olika lärarprogrammen samt vilket fokus de har. Denna översikt finns i *bilaga 1*. Detta följdes sedan av en omvärldsanalys där arbetet med internationell VFU vid lärarutbildningar vid andra lärosäten granskades. Vi valde också att ta med *Socionomprogrammet* vid Örebro universitet i omvärldsanalysen, eftersom studenter vid detta program sedan många år erbjuds möjlighet att genomföra sin VFU utomlands. Omvärldsanalysen bygger dels på en granskning av hemsidor och artiklar, dels på samtal med personer som ansvarar för och arbetar med dessa frågor vid aktuella lärosäten och program.

Vi har även fört samtal med lärare som undervisar på lärarprogrammen vid Örebro universitet för att ta del av deras syn på internationell VFU för lärarstudenter. Lärarna vi talat med har erfarenhet av arbete med VFU-kurser och har bidragit med viktig kunskap om hur dessa är upplagda och fungerar idag. De har också delat med sig av tankar kring vad som skulle kunna möjliggöra arbetet med internationell VFU inom lärarprogrammen. I avsnittet nedan redovisas en sammanfattning av de samtal som förts.

Resultat

Här presenteras resultatet av kartläggningen under två rubriker:

- Röster inom lärarprogrammen
- Omvärldsanalys

Röster inom lärarprogrammen vid ORU

I samtal som genomförts med personal inom lärarutbildningen vid Örebro universitet framkom både en nyfikenhet och ett intresse för att undersöka hur internationell VFU skulle kunna utvecklas samt en skepsis till huruvida det går att genomföra.

Deltagarna lyfte främst fram två positiva effekter som en internationell VFU-period ansågs kunna medföra för studenterna. På individnivå sågs personlig utveckling som en positiv effekt, med möjlighet att utveckla interkulturell kompetens. På gruppnivå lyftes möjligheten för övriga kursdeltagares utveckling, när erfarenheten från den eller de studenter som varit utomlands tillvaratas i den efterföljande utbildningen.

De tillfrågade lärarna såg också en del problem med internationell VFU. Främst beskrev de att uppgifterna inom VFU-kurserna är starkt kopplade till svensk läroplan och att det kan vara svårt att genomföra uppgifterna i ett annat skolsystem än det svenska. En andra sak handlade om en oro för hur kvaliteten på VFU-platsen ska kunna säkras när den förläggs i ett annat land. En tredje farhåga som nämndes var att studenterna skulle missa en period av träning att arbeta i svensk skola och detta sågs som en potentiell nackdel.

Ett problem av mer praktisk karaktär som nämndes, var att många av VFU-perioderna i lärarprogrammen idag är uppdelade på två kortare perioder under en och samma kurs.¹⁵ Det skulle innebära två utlandsresor under samma termin om en hel VFU-period skulle förläggas utomlands. Ett sådant upplägg bedömdes både opraktiskt och sannolikt oattraktivt för studenterna. Anledningen till att vissa VFU-perioder är uppdelade är att kurserna bygger på en pedagogisk tanke om att pendla mellan teori och praktik. En förändring av kursernas struktur skulle innebära stora förändringar av innehållet i respektive kurs, vilket ansågs problematiskt.

För att en satsning på internationell VFU ska vara genomförbar och bli framgångsrik lyfte flera av deltagarna fram behovet av ett starkt administrativt stöd. Det är ett omfattande arbete att skapa både avtal och fungerande rutiner, något som ansågs mycket problematiskt att genomföra med dagens resurser.

Omvärldsanalys

För att skapa en bild av hur arbetet med internationell VFU ser ut vid andra lärosäten har vi både fört samtal med representanter för lärarutbildningar runt om i Sverige, samt studerat forskning, hemsidor, utredningar och rapporter. Vi har även inkluderat samtal med personal vid socionomprogrammet vid Örebro universitet i omvärldsanalysen av den anledning att utbildningen inte har någon koppling till lärarutbildningen.

Omvärldsanalysen visar tydligt att internationell VFU kan utgöra en form av mobilitet inom lärarutbildning. Återkommande exempel på framgångsfaktorer är betydande ledningsstöd för internationaliseringsarbetet samt att det finns personer inom lärarutbildningars organisation med explicita uppdrag att arbeta med internationalisering.

Ett av de goda exempel som lyfts fram i SOU 2018:3 är Uppsala universitet och arbetet de gjort för att öka mobiliteten vid lärarprogrammen. Arbetet har resulterat i att de lyckats fördubbla antalet utresande studenter i utbytesstudier och VFU sedan arbetet började 2011. Vi har sammanställt ett antal faktorer deras internationaliseringskoordinatorer menar bidragit till det lyckade arbetet. Den framgångsfaktor de menar haft störst betydelse är att arbetet med internationalisering prioriterats av ledningen. Prioriteringen har bland annat resulterat i att det finns två heltidstjänster inom lärarutbildningen som arbetar med utbytesavtal, kontakt med institutionens samarbetspartners, information och stöd till studenter innan utresa, samt tillgodoräknande av kurser efter studenternas hemkomst. Att institutionen skapat mobilitetsfönster inom den utbildningsvetenskapliga kärnan är en annan faktor som haft stor betydelse för den ökade mobiliteten. Verksamheten bygger på väl etablerade kontakter med samarbetspartners i framför allt Europa, men även i andra delar av världen och terminer med mobilitetsfönster rymmer möjlighet för både utbytesstudier och internationell VFU.

De internationella koordinatörerna vid Uppsala universitet nämnde också att det är viktigt att fundera över i vilken skolverksamhet studenterna ska ha möjlighet att genomföra internationell VFU. Enligt deras erfarenhet ger det en bättre möjlighet till en interkulturell utveckling under utbytestiden om studenterna får en VFU-placering inom värdlandets ordinarie skolverksamhet. En placering i "Svenska skolan" utomlands ger enligt deras erfarenhet inte samma möjligheter till interkulturella möten och därmed inte heller den erfarenhet som ett internationellt utbyte vanligtvis syftar till.

¹⁵ Se bilaga 1.

Vid ett annat av de lärosäten som kontaktades finns en lärare vid varje lärarprogram med uppdrag att ansvara för internationalisering. I den rollen ingår till exempel ett ansvar för att informera studenter om möjligheten till mobilitet och att upprätthålla kontakten med samarbetspartners. Läraren har stöd i sitt arbete av personal vid enheten för 'International relations'¹⁶ och deras roll i arbetet beskrivs handla om att ansvara för en stor del av de administrativa delarna i processen. Framför allt genom att vara ett stöd vid avtalsskrivande och ansvariga för försäkringsfrågan när studenter reser utomlands.

Ytterligare framgångsfaktorer som omvärldsanalysen visar är att en tydlighet kring *när* studenterna kan genomföra en internationell VFU-period och *vart* de kan åka underlättar arbetet med mobilitet för både personal och studenter. För att detta ska bli tydligt arbetar flera lärosäten med avtal i olika former. Det kan handla om att ha avtal med andra universitet där de svenska studenterna kan läsa kurser som också innehåller VFU under en utbytestermi. Det kan också handla om avtal med grund- eller gymnasieskolor att ta emot studenter för en VFU-period. Vikten av upparbetade avtal med VFU-platser lyfts även fram som ett sätt att säkra kvaliteten på VFU-platsen. Ett lärosäte har löst kvalitetsfrågan genom att placera sina studenter på några av de skolor som deras partneruniversitet placerar sina lärarstudenter på i deras VFU. Förfarandet bygger på att det finns ett förtroende för att partneruniversitetets kvalitetskrav på skolorna de använder motsvarar de krav som det svenska universitetet har.

Omvärldsanalysen visar också på en problematik kring VFU-perioderna inom lärarprogrammen, då dessa som regel är för korta för att omfattas av Erasmus+ stipendieprogram. Det innebär att det läggs en stor kostnad på den enskilda studenten för genomförandet av internationell VFU, vilket innebär att studenters ekonomiska förutsättningar kan vara avgörande för möjligheten till en internationell VFU. För att motverka detta har flera lärosäten inrättat interna stipendier som är ämnade för lärarstudenter som vill göra internationell VFU.¹⁷

Socionomprogrammet vid Örebro universitet är ett annat professionsprogram som har lång erfarenhet av att arbeta med internationell VFU. Sedan många år erbjuds socionomstudenter att genomföra VFU utomlands, bland annat i Indien eller Tanzania. Studenterna kan också ordna en egen VFU-placering i ett annat land. För att underlätta arbetet finns personal vid socionomprogrammet med uppdrag att ansvara för denna verksamhet. En informationssida på oru.se beskriver hur studenter som är intresserade av att göra sin VFU utomlands ska gå tillväga.¹⁸

Det finns också likheter mellan socionomprogrammet och de andra lärosätena som inkluderas i omvärldsanalysen gällande vilka framgångsfaktorer som lyfts fram. Exempelvis nämns vikten av att förse studenterna med tydlig information, och att väl upparbetade avtal underlättar för både lärosäte och studenter. Också betydelsen av att vara med och förbereda studenterna för deras utlandsvistelse, stödja dem under tiden och aktivt följa upp vistelsen när de kommit hem lyfts som framgångsfaktorer.

¹⁶ Motsvarande enhet vid Örebro universitet bedöms vara 'Internationella kontoret'.

¹⁷ Information har framförts på konferenser och hemsidor att detta gäller för till exempel Högskolan i Kristianstad (6000kr), Malmö Universitet (4000kr), Göteborgs universitet och Högskolan Dalarna.

¹⁸ Länk till socionomprogrammets information om VFU: <https://www.oru.se/institutioner/juridik-psykologi-och-socialt-arbete/kontakt-och-presentation/amnenheter/socialt-arbete/vfu-inom-socialt-arbete/vfu-for-socionomprogrammet/information-for-studenter/vfu-utomlands/>

Dessa delar är enligt socionomprogrammets erfarenhet viktiga komponenter för att utlandsvistelsen ska bidra till både akademisk, personlig och interkulturell kompetensutveckling.

Slutsatser och fortsatt arbete

Här diskuteras konsekvenserna av kartläggningens resultat följt av förslag och rekommendationer för fortsatt utvecklingsarbete.

En internationell VFU-period ger som tidigare nämnts både internationell erfarenhet och möjlighet att utveckla interkulturell kompetens, en eftersträvtansvärd kompetens för såväl studenter som personal på universitetet.¹⁹ I arbetet med denna rapport har vi sett ett flertal faktorer som har betydelse för att arbetet med internationell VFU ska bli framgångsrikt och vi har utifrån detta skapat ett antal förslag på arbetet skulle kunna genomföras. Vi gör inga anspråk på att ha en komplett lista på vad som behöver göras, men vill med förslagen visa på aktiviteter som kan underlätta processen fram till en fungerande internationell VFU inom de olika lärarprogrammen.

Ledning och organisation

Ledningens roll är väsentlig för ett väl fungerande internationaliseringsarbete, både gällande mobilitet och internationalisering på hemmaplan. Som ett första steg föreslås därför att ledningen för lärarutbildningen formulerar en ambition om att göra minst en VFU-period inom respektive lärarprogram tillgänglig för utlandsvistelse. Utifrån denna formulering kan sedan det praktiska arbetet påbörjas. En formulerad ambition skulle, förutom att vara i linje med universitetets handlingsplan för internationalisering, signalera målmedvetenhet och fungera som en gemensam utgångspunkt för arbetet samt kunna utgöra grund för resursfördelning.

I arbetet kring internationell VFU kommer flera funktioner vid Örebro universitet att vara inblandade, exempelvis kursansvariga, studievägledare och internationella koordinatorskontoret. För att kunna arbeta effektivt när många är inblandade är det viktigt med tydlighet i organisationen gällande arbetsuppgifter, ansvarsområden och beslutsvägar. En beskrivning av arbetsprocessen behöver därför tas fram i ett tidigt skede, förslagsvis i samband med att ambitionen formuleras. I beskrivningen av arbetsprocessen behöver rutiner skapas för olika delar i processen, till exempel för hur ansökan till en internationell VFU-placering ska gå till och vilka kriterier som ska vara uppfyllda för att kunna bli antagen till en sådan placering. Här kan exempelvis den befintliga rutinen tjäna som startpunkt för arbetet (se fotnot 14).

Arbetet med internationalisering är generellt resurskrävande, både gällande kompetens och tid. Utöver att en ambition gällande internationell VFU skapas, föreslås även att en koordinator tillsätts vars uppgift skulle vara att leda, koordinera och stötta arbetet med att internationalisera lärarutbildningen. I detta arbete skulle även frågor om internationell VFU inkluderas. Det är dock viktigt att understryka att en sådan roll behöver förses med lämpliga resurser.

¹⁹ (SOU 2018:3)

Ekonomiskt stöd

På flera lärosäten där internationell VFU är möjlig för lärarstudenter har det skapats interna stipendier med anledning av att VFU-perioderna inom lärarprogrammen är för korta för att omfattas av till exempel stipendier från Erasmus+. Genom att erbjuda ett stipendium ges fler studenter möjlighet att genomföra VFU utomlands.²⁰ Detta vore en önskvärd lösning även vid Örebro universitet för att tillgängliggöra mobilitet för fler studenter och öka jämlikheten.

Kursutveckling

För att underlätta arbetet med internationell VFU är det viktigt att dess förutsättningar tydliggörs, både för studenter och lärares skull. Ett led i detta är att klargöra vilken eller vilka VFU-perioder som ska göras tillgängliga för en utlandsvistelse, det vill säga visa var mobilitetsfönster återfinns i utbildningsplanerna.

För att skapa en rättssäker struktur och hantering av internationell VFU föreslås att möjligheten till mobilitet via VFU skrivs in i aktuella kurs- och utbildningsplaner. Ett sådant arbete kräver förankring hos berörd personal, såväl lärare som administrativ personal, vilket också är en nödvändighet för att få denna verksamhet att fungera. Om möjligheten till internationell VFU skrivs in i en kursplan, skulle förtydliga vad kursansvaret innebär. Enligt dagens rutin är det delkursansvarig som ska avgöra om en student får lov att genomföra VFU utomlands (se fotnot 14), vilket innebär att beslutet kan skifta beroende på vem som är kursansvarig. Detta skulle förändras med en tydlig formulering i ett styrdokument och göra utbildningen mer rättssäker och likvärdig.

Att införa distansundervisning skulle också kunna vara ett sätt att underlätta internationell VFU. Exempelvis skulle studenter som gör en delad VFU-period utomlands kunna erbjudas möjlighet att delta i undervisningen i Sverige på distans och varva det med sin VFU i värdlandet. En sådan förändring skulle innebära en anpassning av undervisningen snarare än en förändring av en utbildningsplan.

Avtal

För att kunna vara trygga med att en VFU-plats i ett annat land håller den kvalitet som krävs föreslås att avtal skapas med en eller flera skolor i ett eller flera länder. När avtal skapas ökar den tydlighet kring internationell VFU som efterfrågas ovan. För att skapa avtal föreslås att en eller flera kontaktresor genomförs av berörda lärare och administrativ personal. Meningen med en kontaktresa är att skapa en personlig kontakt med den skola där studenterna sedan ska vistas. På det sättet kan både förtroende och kvalitet underbyggas och kommunikationen mellan lärare och handledare underlättas när studenten väl är på plats. I avtalsarbetet bör det även undersökas om det är möjligt att använda Örebro universitets partneruniversitets VFU-skolor som utbildningsplats för studenter från Örebro universitet. Avtalsarbetet skulle dessutom kunna ta utgångspunkt i redan etablerade kontakter med utländska lärosäten, exempelvis där det finns forskarsamarbeten.

Information

För att arbetet med internationell VFU ska fungera behövs också engagerade studenter. För att studenter ska bli intresserade av att göra en internationell VFU-period är det mycket viktigt att

²⁰ Även medföljandebidrag för studenter som har familjer skulle kunna skapas för att öka möjligheten ytterligare.

information om möjligheten når fram till de aktuella studentgrupperna. Informationen kan ske i olika kanaler och format men behöver ges både kontinuerligt och på ett strukturerat sätt. Betydelsen av den akademiska utvecklingen och möjligheten till interkulturell kompetensutveckling behöver lyftas fram vid dessa samtal. När de första studenterna genomfört en internationell VFU-period kan de med fördel anlitas för att skapa intresse hos fler studenter.

Slutkommentar

Pandemin till trots har antalet lärarstudenter som visat intresse för internationella utbyten ökat. Framst har detta visat sig i en stor ökning av antalet lärarstudenter vid de informationspass om internationella möjligheter som erbjuds av Internationella kontoret. Ett intresse som skulle kunna fångas upp av en möjlighet till en internationell VFU-period. Det finns således både intresse och vilja, men idag saknas en fungerande basstruktur för att genomföra internationell VFU vid lärarutbildningen. Sammantaget framstår arbetet med att skapa internationell VFU vid lärarutbildningen som värdefullt och möjligt, trots en del förmodade hinder på vägen. Internationell VFU vid lärarutbildningen är en möjlighet att öka mobiliteten bland lärarstudenter och ett sätt att stärka kvaliteten på utbildningen. Internationalisering kräver dock både starkt stöd, kompetens och resurser för att kunna förverkligas.

Referenser

- de Wit, Hans, Hunter, Fiona , Howard, Laura , & Egron-Polak, Eva. (2015). *Internationalisation of Higher Education*. EU: European Parliament
- FLUT 2019:1. (2019). *Internationalisering av lärarutbildningen vid Örebro universitet*. Örebro: ORU
- Lorentz, Hans. (2016). Interkulturell pedagogisk kompetens: transformativ akademisk kunskap om integration i dagens skola. i H. Lorentz & B. Bergstedt (Eds.), *Interkulturella perspektiv: pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer* (pp. 161-188). Lund: Studentlitteratur.
- Lorentz, Hans. (2018). *Interkulturell pedagogisk kompetens : integration i dagens skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilsson, Jan-Olof. (2012). *Alla talar svenska: om lärarutbildning och internationalisering*. Retrieved from Lund:
- ORU. (2020a). *Handlingsplan för internationalisering 2021-2024*. Örebro: Örebro universitet
- ORU. (2020b). *Handlingsplan för internationalisering 2021-2024 Bilaga 2. Resonemang kring internationalisering och handlingsplanen ur ett ORU-perspektiv*. Örebro: Örebro universitet
- SOU 2008:109. (2008). *En hållbar lärarutbildning: Betänkande av Utredningen om en ny lärarutbildning*. Stockholm
- SOU 2018:3. (2018). *En strategisk agenda för internationalisering: Delbetänkande av Utredningen om ökad internationalisering av universitet och högskolor*. Retrieved from Stockholm:
- SOU 2018:78. (2018). *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige*. Retrieved from Stockholm:
- Stier, Jonas. (2018). *Internationalisering av högre utbildning : vad, hur och varför?* Lund: Studentlitteratur.
- Svensson, Maria. (2021). Lärarstudenters erfarenheter av två veckors utlandspraktik – en möjlighet till utveckling av interkulturella perspektiv. *Högre utbildning*, 11(1), 1-15
- SVIV. (2020). *Hur får vi ut var fjärde svensk student på utlandsstudier?* Retrieved from https://www.sviv.se/wp-content/uploads/2020/12/Utlandsstudier_2020_rapport.pdf:
- UHR. (2016). *Åtgärder för att öka antalet utresande utbytesstudenter*. Stockholm: Universitets- och högskolerådet
- UHR. (2018). *Det akademiska värdet av mobilitet*. Stockholm: Universitets- och högskolerådet

Bilaga 1

Tematiska områden under VFU

Förskolläraryrket

VFU 1, T1, UVK I	VFU 2, T4, UVK II	VFU 3, T5, Förskolepedagogik VII	VFU 4, T6 Förskolepedagogik IX (Avancerad nivå)
VFU-perioden fokuserar på ledarskap och sociala relationer samt barns utveckling och lärande.	VFU-perioden fokuserar på specialpedagogik och dokumentation. En period riktad mot specialpedagogik och en period mot dokumentation.	VFU-perioden fokuserar på samverkan med vårdnadshavare. Uppdelad på två perioder för att studenterna ska få möjlighet att genomföra en praktisknära studie.	VFU-perioden fokuserar på naturvetenskap, teknik och skapande.
Uppdelad på två perioder.	Uppdelad på två perioder.	Uppdelad på två perioder.	Sammanhängande

Grundläraryrket

VFU 1, T1 UVK I	VFU 2, T4 Matematik I	VFU 3, T5 Svenska II & UVK II	VFU 4, T8 UVK IV
VFU-perioden fokuserar på ledarskap och sociala relationer samt didaktik och lärande.	F-3: VFU-perioden fokuserar på matematik; kommunikation och problemlösning.	F-3: VFU-perioden fokuserar på svenska 4-6: VFU-perioden fokuserar på betyg och bedömning samt specialpedagogik	F-3: VFU-perioden fokuserar på ämnen svenska och engelska, samt utvärdering och utvecklingsarbete. 4-6: VFU-perioden fokuserar på ämnen svenska och engelska.
Uppdelad på två perioder.	Uppdelad på två perioder.	Sammanhängande VFU	Sammanhängande VFU

Bilaga 1

Ämneslärarprogrammet

VFU 1, T1 UVK I	VFU 2, T2 Första terminen i ämne ett	VFU 3, T5 Tredje terminen i ämne ett	VFU 4, T10 UVK III
VFU-perioden fokuserar på ledarskap och sociala relationer samt didaktik och lärande.	VFU-perioden fokuserar på att lära känna ämne ett.	VFU-perioden fokuserar på ämne ett.	VFU-perioden fokuserar på ämne två samt betyg och bedömning.
Uppdelad på två perioder.	VFU två infaller i nuvarande studiegång termin två.	Sammanhängande VFU	Sammanhängande VFU men den enda VFU-perioden för ämne två.